

Toezicht op financiële verslaggeving

Erika Marseille en Paul Koster

SAMENVATTING De voorgenomen introductie van het toezicht op de financiële verslaggeving door de Autoriteit Financiële Markten (verder Autoriteit-FM) draagt bij aan het herstel van het vertrouwen in de financiële markten. Van belang is de integratie van dit toezicht met de internationale ontwikkelingen op het gebied van financiële verslaggeving. In dit artikel wordt ingegaan op de organisatie van het toezicht, de wettelijke en internationale aspecten en de visie van de Autoriteit-FM inzake het toezicht op de financiële verslaggeving.

1 Inleiding

In het afgelopen jaar zijn de beurzen gekelderd, niet alleen door een stagnerende economie en de angst voor nieuwe terroristische aanslagen, maar ook door een reeks boekhoudkundige incidenten in zowel Amerika als Europa. Geen wonder dat de plannen van het kabinet voor toezicht op financiële verslaggeving in goede aarde vielen en tot snelle besluitvorming konden leiden.

De voorbereidingen van het kabinetsbesluit zijn al veel eerder in gang gezet, ruim voordat de ineenstorting van Enron leidde tot grote onrust en afnemend vertrouwen in de financiële markten. Door deze voorbereiding kunnen voorstellen voor wetgeving voor de implementatie van het toezicht op financiële verslaggeving eind 2002 worden verwacht.

Nederland kent van origine een liberale verslag-

geving, waarbij professionele oordeelsvorming en adequate toelichting de sleutelwoorden zijn. Internationaal staat de Nederlandse verslaggeving hoog aangeschreven, maar de kwaliteit ervan staat de laatste tijd onder druk. Het kabinet heeft geconcludeerd dat het bestaande toezicht moet worden versterkt en verwacht dat door de introductie van het toezicht door de Autoriteit-FM het vertrouwen in de financiële verslaggeving van Nederlandse ondernemingen weer toeneemt.

Afgezien van de nationale noodzaak zijn er ook internationale ontwikkelingen die dit toezicht rechtvaardigen. De overgang naar International Financial Reporting Standards¹ (IFRS) in 2005 voor Europese beursgenoteerde ondernemingen is daarbij de belangrijkste, en bij de invoering van IFRS wordt ook voorzien in toezicht. Deze maatregelen bevorderen de vergelijkbaarheid en betrouwbaarheid van de verslaggeving van Europese ondernemingen, en de EU verwacht hiervan een grote impact op de Europese economie.

Voor wat betreft de inrichting van het toezicht op financiële verslaggeving in Nederland worden in paragraaf 4 de contouren zoals die door het kabinet zijn aangegeven en door de Autoriteit-FM zijn uitgewerkt, beschreven. In paragraaf 2 komt de regelgeving voor verslaggeving aan de orde en in paragraaf 3 wordt het huidige toezicht besproken. In de paragrafen 5 en 6 wordt het toezicht in nationaal en internationaal perspectief geplaatst, waarna in paragraaf 7 ook de relatie tussen controlerend accountant en toezichthouder wordt uitgelicht.

2 Wet- en regelgeving voor verslaggeving

De belangrijkste Nederlandse voorschriften voor verslaggeving staan in het Burgerlijk Wetboek 2, titel 9 (verder 'titel 9 BW2'), dat de weerslag is van de eisen die de EU in de Vierde en Zevende Richtlijn stelt aan verslaggeving van Europese ondernemingen. Titel 9

Drs. E.A. Marseille RA is werkzaam bij de Autoriteit Financiële Markten en maakt deel uit van de afdeling toezicht financiële verslaggeving.

P.M. Koster RA is lid van het bestuur van de Autoriteit Financiële Markten.

De auteurs spreken hierbij hun dank uit voor de waardevolle redactionele opmerkingen van S.F.J.W. Pijnenburg.

BW2 geeft per balanspost de toegestane waarderingsgrondslagen, maar stelt ook andere eisen, zoals bijvoorbeeld accountantscontrole en openbaarmaking van bezoldiging van bestuurders en dergelijke.

Op dit moment ligt er een voorstel tot wetwijziging van titel 9 BW2, waardoor het voor alle ondernemingen mogelijk wordt IFRS toe te passen. In dat geval worden de huidige voorschriften voor waarderingsgrondslagen buiten werking gesteld. Daarnaast wordt van de gelegenheid gebruikgemaakt enkele andere aanpassingen voor te stellen, zoals de eliminatie van de optie om goodwill in een keer ten laste van het eigen vermogen te brengen.

De wetgever laat in het wetsvoorstel twee verslaggevingstandaarden naast elkaar bestaan: de bepalingen van titel 9 BW2 en IFRS, voorzover de Europese Commissie (EC) die heeft goedgekeurd. In juni 2002 heeft de Europese Commissie een Verordening aangenomen, die IFRS voor vrijwel alle Europese beursgenoteerde ondernemingen vanaf 2005 verplicht stelt. De lidstaten krijgen de mogelijkheid om uitstel van deze verplichting te verlenen tot 2007 voor ondernemingen waarvan alleen obligaties worden verhandeld en voor ondernemingen die ook een buitenlandse notering buiten de EU hebben en om die reden al hoofdzakelijk gebruikmaken van andere internationaal geaccepteerde verslaggevingstandaarden. Of de Nederlandse wetgever van deze optie tot uitstel gebruik gaat maken, is nog niet bekend.

De Verordening geeft daarnaast de lidstaten de mogelijkheid om IFRS voor alle ondernemingen toe te staan. Om deze optie te bewerkstelligen, is de bovengenoemde wetwijziging van titel 9 BW2 noodzakelijk. Omdat de EC geen vertegenwoordiging heeft in IASB, heeft het de European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG) ingesteld om te adviseren over goedkeuring van (wijzigingen in) IFRS. EFRAG betreft in de beoordeling van IFRS ook of toepassing daarvan past binnen de geldende Europese regelgeving en heeft in juni 2002 aan de EC geadviseerd de per 1 maart 2002 bestaande IFRS te accepteren als Europese verslaggevingregels. De Vierde en Zevende EU-richtlijnen worden inmiddels gemoderniseerd, waarbij eventuele conflicten tussen de EU-richtlijnen en de bestaande IFRS voorlopig uit de wereld zijn.

Andere belangrijke bepalingen voor verslaggeving zijn neergelegd in de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Deze zijn de laatste jaren voor een groot deel gebaseerd op IFRS, zodat de overgang naar IFRS voor Nederlandse ondernemingen in beginsel weinig problemen zou opleveren, ware het niet dat de

International Accounting Standards Board (IASB) inmiddels voortvarend met nieuwe richtlijnen komt. Zo worden in het kader van het improvements project twaalf standaarden vernieuwd, met een voorgestelde eliminatie van veel keuzemogelijkheden. Daarnaast is de IASB bezig met nieuwe standaarden op het gebied van business combinations, financiële instrumenten, eerste toepassing van IFRS en niet te vergeten stock opties. Door deze ontwikkelingen worden IFRS strakker en eenduidiger en daarmee is de traditionele vrijheid van het Nederlandse verslaggevingregime goeddeels voorbij. De belangrijkste gevolgen hiervan zijn dat resultaten meer zullen variëren en beter te vergelijken zijn dan voorheen, hetgeen zal bijdragen aan transparantie op de financiële markten. De Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving hebben geen wettelijke status, en in een jaarrekening hoeft ook geen verwijzing naar de Richtlijnen te worden gemaakt. In het wetsvoorstel voor aanpassing van de Wet op de jaarrekening is voorzien in een vermelding welke standaarden zijn gebruikt voor het opstellen van de jaarrekening. Hierdoor wordt in elk geval expliciet duidelijk of de jaarrekening straks in overeenstemming is met de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. De huidige vrijblijvendheid leidt tot opmerkelijke situaties, getuige de zienswijze van sommige ondernemingen op goodwill. Sommige ondernemingen weken af van de aanbeveling van de RJ om vanaf 2001 goodwill voortaan te activeren, onder de motivatie dat het afboeken van goodwill in de Wet op de Jaarrekening een expliciete optie is, en de Wet van een hogere orde is dan de Richtlijnen. Dat er echter een wetsvoorstel ligt om deze optie ongedaan te maken en dat afboeking van goodwill ten laste van het eigen vermogen een typisch Nederlandse eigenaardigheid is geworden, heeft deze ondernemingen blijkbaar niet kunnen verleiden om goodwill te activeren. En dat ook accountants hun cliënten niet konden overtuigen van de zienswijze van de Raad voor de Jaarverslaggeving, en dat zij daar vervolgens geen onverplichte toelichting in de accountantsverklaring bij maakten, illustreert dat de liberale opvattingen over verslaggeving tot ongewenste resultaten kunnen leiden voor wat betreft vergelijkbaarheid van financiële informatie.

3 Huidig toezicht

Op dit moment heeft de Ondernemingskamer van het Amsterdamse Gerechtshof (OK) de taak klachten over jaarrekeningen te onderzoeken. Bezwaarlijk hierbij is – naast de duur van de procedure – dat het hier om passief toezicht gaat. Het effect kan echter verstrekkend zijn, want de OK kan een jaarrekening vernietigen.

Ook het Openbaar Ministerie (OM) heeft een taak bij het handhaven van de kwaliteit van financiële verslaggeving, maar in de praktijk heeft dit zelden geleid tot vervolging. Artikel 336 uit het Wetboek van Strafrecht ziet op bedrog met de balans en winst- en verliesrekening, maar jurisprudentie op grond van dit artikel is echter zeldzaam en oud. Niet bekend is of dit het gevolg is van het ontbreken van aangiften of dat het om andere redenen niet tot vervolging komt.

Op basis van het fondsenreglement heeft Euronext een zekere toezichttaak voor wat betreft jaarrekeningen van beursgenoteerde ondernemingen. Hierbij gaat het echter om toezicht, dat niet vanwege de overheid wordt uitgevoerd. Daarnaast bestaat er indirect toezicht op verslaggeving via het tuchtrecht van accountants. Zo is aan twee accountants een tuchtrechtelijke maatregel² opgelegd, omdat de jaarrekening te weinig inzicht gaf en dat zij ten onrechte waren afgeweken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Betrouwbare financiële verslaggeving is echter primair de taak van de verslaggevende onderneming zelf. Hierdoor bestaat er de behoefte om ook via deze ondernemingen te kunnen ingrijpen en dit niet alleen via de indirecte weg van de accountant te laten lopen.

4 Toekomstig toezicht

Het kabinet heeft zich dus uitgesproken voor onafhankelijk toezicht op verslaggeving en wil dit opdragen aan de Autoriteit-FM. Deze taak, waarbij het vertrouwen van beleggers in adequate verslaggeving en vertrouwen in de adequate werking van de effectenmarkten centraal staat, past binnen het profiel van de Autoriteit-FM, die in de Nota Hervorming van het toezicht op de financiële marktsector is aangewezen als gedragstoezichthouder.

In eerste instantie heeft het toezicht alleen betrekking op beursgenoteerde ondernemingen, maar in een later stadium zal worden bezien of uitbreiding naar andere categorieën ondernemingen noodzakelijk is. In dit kader wordt steeds vaker het begrip Public interest entities genoemd, waaronder doorgaans ook worden begrepen niet-genoteerde financiële instellingen, pensioenfondsen en andere instellingen waarmee wezenlijke publieke belangen gemoeid zijn.

Het toezicht ziet op correcte toepassing van de verslaggevingregels in jaarrekeningen en tussentijdse cijfers, waarbij deze verschillende rapportages bovendien een consistent geheel moeten vormen met de tekst van het jaarverslag. Ook de naleving van de overige in wet- en regelgeving opgenomen voorschriften ten aanzien van financiële verslaggeving valt onder

het toezicht. Hierbij kan worden gedacht aan de openbaarmaking van bestuurdersbeloningen.

Een belangrijke ontwikkeling in dit verband is de verwachte EU-Richtlijn voor doorlopende verplichtingen, die onder andere termijnen zal bevatten waarbinnen financiële rapportages beschikbaar worden gemaakt voor het publiek, maar vermoedelijk ook zal vereisen dat beursgenoteerde ondernemingen kwartaalberichten moeten uitgeven. In IAS 34 worden vervolgens eisen gesteld aan de inhoud, presentatie en toelichting van tussentijdse financiële rapportages.

De contouren van het toezicht

Het toezicht zal achteraf plaatsvinden na publicatie en deponering van de stukken. Daarbij zal zoveel mogelijk gebruik worden gemaakt van bestaande rapportages. Het ziet er nu naar uit dat bij deponering van de financiële rapportages gevraagd wordt om invulling van een vragenlijst door de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen. Speerpunt van het toezicht is of een getrouw beeld wordt gegeven van de financiële positie van de onderneming. Hieronder valt niet alleen dat de cijfers juist zijn, maar ook dat de toelichting en het jaarverslag voldoende informatie geven aan de beleggers, zodat zij op basis daarvan hun beslissingen kunnen nemen.

Het toezicht zal steekproefsgewijs plaatsvinden op basis van risicoanalyse, aangevuld met een steekproef om de juistheid van de risicoanalyse te waarborgen. Daarnaast zal jaarlijks een aantal thematische onderzoeken plaatsvinden, gericht op bepaalde onderdelen van balans of resultatenrekening of gericht op het vergelijken van de toepassing van verslaggevingstandaarden binnen een bepaalde branche. Juist in de thematische benadering zal het toezicht toegevoegde waarde hebben ten opzichte van de wettelijke controle door de externe accountant. De Autoriteit-FM is bij uitstek in de positie om consequente toepassing van verslaggevingstandaarden bij verschillende bedrijven te bewaken en daarmee de vergelijkbaarheid van cijfers tussen bedrijven te bevorderen.

Ook kunnen incidenten in binnen- en buitenland met een gemeenschappelijk thema of in een bepaalde branche aanleiding zijn om een thematisch onderzoek op te starten. Zo valt bijvoorbeeld op dat veel van de boekhoudaffaires te maken hebben met het te vroeg verantwoorden van omzet, het onvolledig consolideren of ten onrechte buiten de balans houden van verplichtingen. Deze onderwerpen verdienen dan ook zeer een vooraanstaande plaats in het toezicht.

Bevoegdheden

De Autoriteit Financiële Markten heeft op grond van de Wet Toezicht Effectenverkeer 1995 (WTE '95) een onderzoeksinstrumentarium tot haar beschikking. Deze wet voorziet onder andere in het opvragen van aanvullende informatie van de onderneming. Daarbij kan het gaan om feitelijke informatie uit de boekhouding van de onderneming, maar ook om een nadere toelichting op de verwerking van gegevens in financiële rapportages. In het uiterste geval kan medewerking van de vennootschap aan het onderzoek van de toezichthouder worden afgedwongen door de inzet van een bestuurlijke boete of een last onder dwangsom. De toezichthouder zal daarnaast bevoegd zijn om ook andere gegevens bij zijn onderzoek te betrekken, zoals gegevens uit openbare bronnen en informatie van andere toezichthouders, dit laatste uiteraard onder de toepasselijke geheimhoudingsbepalingen.

Indien bij een onderzoek van de toezichthouder materiële tekortkomingen in de financiële verslaggeving van individuele ondernemingen aan het licht komen en de onderneming niet bereid is adequate maatregelen te treffen, zal de betreffende onderneming gedwongen moeten worden om de rapportage te corrigeren. Op dit moment wordt nog onderzocht welke middelen nodig zijn voor een slagvaardig toezicht, waarbij ook de huidige procedure bij de OK in beschouwing wordt genomen.

5 Inbedding toezicht

Een waarborg voor gedegen onderzoek en formulering van conclusies hieruit is het betrekken van deskundigen van buiten de eigen organisatie bij het toezicht. De Autoriteit-FM wil hiervoor een platform met externe deskundigen oprichten, met wie het programma van in het kader van het toezicht te verrichten onderzoeken tevoren kan worden doorgesproken.

De verantwoordelijkheid van de Autoriteit-FM voor het nieuwe toezicht op de externe financiële verslaggeving strekt zich uit tot alle beursgenoteerde ondernemingen. Financiële instellingen vallen echter ook onder het toezicht van De Nederlandsche Bank (DNB) en de Pensioen- & Verzekeringskamer (PVK). Dit toezicht is vooral gericht op voorzichtigheid ten behoeve van de continuïteit van de onderneming (prudentieel toezicht), vooral waar het sectorspecifieke onderdelen van de verslaggeving betreft, zoals bijvoorbeeld de omvang van de technische voorzieningen bij verzekeraars.

In de Nota Hervorming van het toezicht op de financiële marktsector is aangekondigd dat het toezicht, voorzover het geen prudentieel karakter heeft, zal worden overgeheveld van DNB en PVK naar de Autoriteit Financiële Markten, terwijl DNB en PVK verantwoordelijk blijven voor het prudentiële toezicht. De overdracht van het toezicht op Nederlandse beursgenoteerde beleggingsmaatschappijen heeft al plaatsgevonden.

In de praktijk zal het toezicht op externe financiële verslaggeving van financiële instellingen door de Autoriteit-FM met de prudentiële toezichthouders worden afgestemd, waarbij alle toezichthouders de verantwoordelijkheid voor hun specifieke aandachtsgebieden behouden.

6 Internationale ontwikkelingen

Een waarborg voor een eenduidige dagelijkse interpretatie van IFRS in Europa ligt in het harmonisatiemechanisme binnen het Europese platform voor beurstoezichthouders, het Committee of European Securities Regulators (CESR). Zodra er sancties worden overwogen, zullen die binnen CESR (dan wel een nog in te stellen platform in het geval de bevoegdheden niet bij een effectentoezichthouder zijn neergelegd, 'CESR-plus') worden afgestemd, waarbij uiteraard ook eventuele precedentwerking in beschouwing zal worden genomen. Wanneer een standaard onduidelijk is of op meer manieren kan worden gelezen, zal de Autoriteit-FM dergelijke interpretatievraagstukken via CESR en EFRAG voorleggen aan IASB of haar interpretatie orgaan, het International Financial Reporting Interpretations Committee (IFRIC).

Harmonisatie is niet alleen belangrijk bij het interpreteren van IFRS, maar ook bij het onderzoeks- en handhavinginstrumentarium dat toezichthouders straks ter beschikking zal staan. Voorstellen voor een afstemmingsprocedure worden momenteel verkend en CESR zal de Europese Commissie adviseren over de inrichting van het toezicht.

Omdat ook andere landen IFRS toestaan of verplicht stellen (zoals Canada en Australië), zal er ook met deze landen afstemming plaats gaan vinden binnen het mondiale platform van beurstoezichthouders, de International Organisation of Securities Commissions (IOSCO). In dit verband wordt gewezen op een recente waarschuwing aan beleggers door IOSCO, de 'Non-GAAP earnings measures investor alert'. De laatste jaren worden steeds frequenter varianten van winstcijfers gegeven die niet zonder meer uit de resultatenrekening komen, maar allerlei kosten buiten beschouwing laten, zoals afschrijving op goodwill en

dergelijke. IOSCO erkent de toegevoegde waarde van dergelijke winstcijfers, maar adviseert aan beleggers om voorzichtigheid te betrachten bij beslissingen op grond van die resultaten en altijd terug te gaan tot de bron, de jaarrekening zelf. Een volgende stap van IOSCO kan zijn om in internationaal verband over te gaan tot het houden van toezicht op de publicatie van winstcijfers door beursgenoteerde ondernemingen. Bijzondere samenstellingen van het resultaat mogen dan bijvoorbeeld alleen in combinatie met het resultaat volgens de officiële publicaties worden vermeld.

De Europese Commissie moet eind 2002 een beslissing hebben genomen over de IFRS die vanaf 1 januari 2005 van toepassing zijn. Europees toezicht op financiële verslaggeving zal vervolgens een stap voorwaarts zijn in het proces van wereldwijde acceptatie van IFRS, zodat één financieel verslag zonder enige reconciliatie volstaat. Een tweede voorwaarde daarvoor is harmonisatie op hoofdlijnen tussen IFRS en US GAAP, met name op de standaarden die tussen beide stelsels de grootste verschillen veroorzaken, zoals consolidatie, financiële instrumenten, stock opties en omzetverantwoording. IASB en de Amerikaanse regelgever, FASB, hebben inmiddels initiatieven ondernomen om de gewenste convergentie tot stand te brengen.

De Autoriteit-FM maakt zich niet alleen sterk voor acceptatie van IFRS voor Europese ondernemingen met een notering buiten Europa, maar ook voor US GAAP voor niet-Europese ondernemingen met een notering aan een Europese beurs. Ondernemingen die niet in Europa zijn gevestigd, hoeven in principe geen jaarrekening op basis van IFRS op te stellen en de Autoriteit-FM is er een voorstander van dat deze ondernemingen kunnen volstaan met een jaarrekening op basis van US GAAP, mits deze adequaat wordt gehandhaafd.

Dit mag opmerkelijk zijn voor een Europese beurstoezichthouder die zich voortdurend inzet voor acceptatie van IFRS. Wanneer echter twee verslaggevingstandaarden gelijkwaardig zijn, staat niets wederzijdse erkenning in de weg. Veelgehoorde bezwaren tegen US GAAP zijn het ontbreken van het *true and fair override*-principe en de mate van detailering. Via Amerikaanse jurisprudentie is het *true and fair override*-principe echter al de Amerikaanse verslaggeving ingeslopen. Daarnaast is de Autoriteit-FM zich ervan bewust dat actieve handhaving van verslaggevingregels de neiging zal hebben om gedetailleerder te worden doordat toezichtbeslissingen jurisprudentie creëren.

7 Relatie tussen controlerend accountant en toezichthouder

Het nieuwe toezicht richt zich op de naleving van de wettelijke voorschriften inzake externe financiële verslaggeving door beursgenoteerde ondernemingen, en steunt daarbij voor een belangrijk deel op de werkzaamheden van de controlerend accountant. De controlerende accountant onderzoekt of de jaarrekening van de onderneming een getrouwe weergave biedt van de financiële positie van de onderneming. De Autoriteit-FM komt pas in beeld op het moment dat de jaarrekening is vastgesteld, goedgekeurd en tezamen met de accountantsverklaring wordt openbaargemaakt. Voor de Autoriteit-FM zal de beursgenoteerde onderneming zelf het eerste aanspreekpunt zijn. Onderwerp van onderzoek is nog in hoeverre ook de controlerend accountant in dit proces zal worden betrokken.

Misslagen in de financiële verslaggeving van een beursgenoteerde onderneming kunnen voor de Autoriteit-FM aanleiding zijn om de rol van de betrokken controlerend accountant nader te laten onderzoeken. Hiermee is dan direct de overstap gemaakt naar het toezicht op accountants. In de evaluatie van de accountantswetgeving heeft de minister van Economische Zaken aangekondigd dat de regels met betrekking tot deskundigheid, onafhankelijkheid en herkenbaarheid van de externe accountant wettelijk worden vastgelegd. Daarbij wordt voorzien in onafhankelijk toezicht op de naleving van deze regels. Op dit moment is de minister op grond van de Motie Van Baalen bezig met een onderzoek naar de wenselijkheid om het toezicht op accountants onder te brengen bij een bestaande toezichthouder. In dat opzicht is ook de Autoriteit-FM genoemd als potentiële toezichthouder, omdat er raakvlakken zijn met het toezicht op verslaggeving. De discussies hierover zijn nog gaande.

8 Slot

Het kabinet is voornemens het toezicht op financiële verslaggeving aan de Autoriteit-FM op te dragen. Dit artikel geeft de voorlopige uitwerking daarvan weer vanuit de invalshoek van de Autoriteit-FM, maar in het wetgevingstraject zullen de kenmerken van het toezicht uiteraard pas definitief worden. Toezicht zal bijdragen aan het (herstel van het) vertrouwen in de financiële verslaggeving van Nederlandse ondernemingen. Dat hiervan een groot maatschappelijk effect wordt verwacht, blijkt wel uit recente kamervragen om vervroeging van het toezicht op financiële verslaggeving. Als

bijeffect wordt bovendien gezien dat de controlerende accountant een belangrijke steun in de rug krijgt bij eventuele discussies met het management.

De transparantie die van beursgenoteerde ondernemingen wordt geëist in het kader van het toezicht op de verslaggeving, werkt ook door in het beleid van de Autoriteit-FM zelf. De Autoriteit-FM zal openheid geven over het voorgenomen onderzoeksprogramma, het starten van specifiek onderzoek naar aanleiding van een incident of klacht, de uitkomsten van afgesloten onderzoeken en de algemene bevindingen inzake de financiële verslaggeving. Gelet op de kwetsbaarheid van beursgenoteerde ondernemingen voor negatieve publiciteit, zal de toezichthouder bij het formuleren van de onderzoeksbevindingen uiteraard grote zorgvuldigheid in acht nemen en daarmee onder meer hoor en wederhoor toepassen. ■

Literatuur

- Commissie van de Europese Gemeenschappen, (2002), *Voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van de richtlijnen 78/660/EEG, 83/349/EEG en 91/674/EEG van de Raad betreffende de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen en verzekeringsondernemingen*, COM (2002) 259 definitief.
- Europees Parlement, (2002), *Verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de toepassing van internationale standaarden voor jaarrekening*, Verordening nummer 1606/2002 van het Europees Parlement en de Raad d.d. 19 juli 2002.
- Tweede Kamer, (2002), *Hervorming van het toezicht op de financiële marktsector*, vergaderjaar 2001-2002, 28122, SDU Uitgevers, 's-Gravenhage.
- Tweede Kamer, (2002), *Toezicht op externe financiële verslaggeving beursgenoteerde ondernemingen*, vergaderjaar 2001-2002, 28386, SDU Uitgevers, 's-Gravenhage.
- Tweede Kamer, (2002), *Wijziging van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek in verband met het gebruik van internationale jaarrekeningstandaarden*, vergaderjaar 2001-2002, 28220, SDU Uitgevers, 's-Gravenhage.
- Vergoossen, R.G.A., (2001), Toezicht op financiële verslaggeving van beursgenoteerde ondernemingen. Een internationaal vraagstuk, in: *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie*, 75/10, oktober 2001, pp. 444-450.

Noten

- 1De richtlijnen van de IASB heten voortaan International Financial Reporting Standards (IFRS). De IASB verstaat onder IFRS ook de door de rechtsvoorganger van de IASB opgestelde International Accounting Standards (IAS) en interpretaties van IAS en IFRS.
- 2 JT 1993-14/1.